

EDUSKUNTAVAALIOHJELMA

2015

Kristillisdemokraatit

ARVOISTASI POLITIIKKA.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN EDUSKUNTAVALIOHJELMA 2015

1 KRISTILLISDEMOKRAATTIEN VAALIKAUDEN PAINOPISTEALUEET

1.1. Parempaa perhepolitiikkaa

Tahdomme luoda perheystävällisen yhteiskunnan. Lähiyhteisöjen vahvistaminen edellyttää yhteistä tahtoa ja toisista välittämisen kulttuuria sekä aktiivista kansalaisyhteiskuntaa. Tahdomme suunnata palveluita perheiden tarpeisiin ja tukeen erityisesti kasvatustyössä. Perheillä tulee olla valinnanvapaus päättää, miten lastenhoidon tuet jaetaan vanhempien kesken.

1.2. Yrittämisellä Suomi nousuun

Pienet ja mikroyritykset tarvitsevat uusia keinoja kasvun vauhdittamiseksi. Yritystoiminnan syntymistä ja kehittymistä vauhditamme suuntaamalla innovaatio- ja rahoitustukea pk-yrityksiin. Työmarkkinoille on saatava nykyistä enemmän joustavuutta etenkin pienten yritysten työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi.

1.3. Julkinen talous remonttiin

Valtion ja kuntien ylivelkaantuminen on lopetettava. Julkista taloutta tulee tehostaa ja verotuloja tuovaa yritystoimintaa edistää. Esitämme ratkaisuja, jotka parantavat julkisen talouden kestävyttä ja ihmisten hyvinvointia.

1.4. Lähipalvelut on luotava uudelleen

Keskeiset arjen peruspalvelut on toteutettava edelleen lähipalveluina. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopistettä on siirrettävä ennaltaehkäisevään, kuntouttavaan ja oikea-aikaiseen hoitoon. Palveluiden on oltava helposti saavutettavissa ja niiden piiriin on päästävä nykyistä nopeammin. Perhehoitoa, kotihoitoa ja omaishoitoa on kehitettävä vastaamaan hoivapalvelujen kasvavaan tarpeeseen.

1.5. Lisää inhimillisyyttä vanhuuteen

Inhimilliseen vanhuuteen kuuluu riittävä toimeentulo ja ikääntymisen vaiheeseen oikein mitoitettu apu. Tarvitaan lakisääteisiä määräyksiä riittävästä henkilöstömitoituksesta ikääntyneiden hoidossa ja toimintakykyyn nähden riittävästä tukipalveluista ja hoivan tasosta. Jokaisella tulee olla oikeus turvalliseen vanhuuteen ja riittävään ostovoimaiseen eläkkeeseen.

1.6. Turvallisempaan Suomeen

Suomen puolustuskyvyn turvaamiseksi on puolustusmäärärahoja korotettava. On taattava puolustusvoimien kyky uudistaa toimintakykyä ja hoitaa lakisääteiset tehtävät. Suomen ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa. Suomessa tulee jatkaa kokonaisturvallisuuden kehittämistä yhteistoimin viranomaisien, yritysten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Sotilaallisesti liittoutumattomana maana Suomi tekee laajaa yhteistyötä rauhan turvaamiseksi Pohjoismaiden, YK:n, Naton ja EU:n kanssa.

1.7. EU:n liittovaltiokehitykselle "ei", sisämarkkinoille "kyllä"

Haluamme kehittää Euroopan unionia jäsenvaltioiden yhteistyönä, joka edistää avointen sisämarkkinoiden kautta työllisyyttä ja hyvinvointia. Vastustamme EU:n kehittymistä yhä enemmän liittovaltioksi. Olennaiset muutokset EU:n perussopimukseen tulee ennen niiden hyväksymistä alistaa kansanäänestykselle. Haluamme säilyttää jäsenvaltioiden päätäntävällän omista asioistaan, kuten budjetista ja verotuksesta. Yhteisiä kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöjä on noudatettava. Emme hyväksy yhteisvastuun kasvattamista toisten jäsenmaiden veloista.

1.8. Kristilliset arvot perustana

Tarvitsemme välittämistä ja vastuun kantamista lähimmäisistä. Hyvinvoinnin lisäämiseksi tarvitsemme lisää yhteisöllisyyttä. Päävastuu elämänhallinnasta on ihmisillä itsellään. Kristilliset arvot edistävät oikeudenmukaisuutta, välittämistä ja huolenpitoa luonnosta. Oikeus turvalliseen elämään, ihmisoikeudet ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta perustuvat kristilliseen käsitykseen ihmisestä ja hänen vastuustaan yhteisön osana.

2. JULKINEN TALOUS

Suomi on pahasti velkaantumassa. Julkishallinnon velka suhteessa kansantuotteen on ylittämässä EU:ssa määritellyn ylivelkaantumisen rajan 60 %. Julkisen sektorin velka nousi kymmenessä vuodessa 64,8 miljardista eurosta 110,4 miljardiin euroon vuoteen 2014 mennessä. Kotitalouksien velka on kasvanut samassa ajassa 127,5 miljardiin euroon ja sen suhde käytettävissä oleviin tuloihin on nousut 78 prosentista 120 prosenttiin.

Suomi on joutunut vaikeaan elinkeinoelämän rakennemuutokseen samanaikaisesti kuin yleinen talouskehitys on heikkoa. Kansantalouden nousua ei kuitenkaan voida rakentaa kotitalouksien tai julkisen sektorin kasvavan syömävelan varaan. Talousennusteiden mukaan edessä on hitaan talouskasvun vuosikymmen, jolloin Suomen talous kasvaa vain 1-2% vuodessa.

Julkista taloutta tulee tasapainottaa tehostamalla toimintoja, muuttamalla verotuksen rakennetta ja antamalla kasvumahdollisuuksia yrityksille ja siten työllisyyden paranemiselle.

Kilpailukykyisten kasvuyritysten syntyminen ja kasvaminen on edellytys julkisen talouden tasapainottamiselle. Eriytynen huomio tulee kiinnittää vientiyritysten kilpailukykyyn vahvistamiseen. Verotuksen tulee olla kohtuullista, jotta Suomessa kannattaa yrittää, investoida, tehdä työtä ja työllistää.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Julkisen talouden velan kasvu tulee pysäyttää vuoteen 2018 mennessä ja sen jälkeen suunnata julkisen velan alentamiseen alle 60 % bkt-osuuteen. Velanoton vähentäminen tulee jaksottaa usean vuoden ajalle, jotta ei pysäytetä talouskasvua ja heikennetä taloudellisesti vaikeimmassa asemassa olevien kansalaisten elinoloja.

- Yritysten mahdollisuus pitää työvoimastaan kiinni on kaikkien etu. Tahdomme kehittää työehtojärjestelmää niin, että yleissitovuuteen liittyy mahdollisuus sopia asioista yrityskohtaisesti.
- Valtion ja kuntien kustannuksia on vähennettävä tehostamalla ja järkeistämällä palvelutarjontaa. Keskeisellä sijalla työn tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kehittämisessä ovat hyvät johtamistaidot. Tietotekniset uudistukset tulee toteuttaa rohkeasti ja säästöjä toteuttaen, siten että ne palvelevat tehokasta toimintaa. Tehottomat tavat toimia on saatava karsittua ja siirrettyä voimavaroja ihmisten tarpeiden oikea-aikaiseen kohtaamiseen. Palvelutarjontaa tehostettaessa ja järkeistettäessä on ensisijaisen tärkeää varmistaa, että uudistaminen tapahtuu kansalaisten ja kuntalaisten tahtoa kuunnellen.
- Työvoima- ja sosiaalikulunnuksia on pienennettävä suhteessa kilpailijamaihin.
- Julkisomisteisissa yrityksissä omistajaohjauksen tulee toimia kohtuullisuuden edistämiseksi. Talouden tasapainotuksen toteutumiseksi tarvitsemme maltillisia palkankorotuksia.
- Työssäkäyvien osuus kaikista työkäisistä on saatava nousuun. Tulevina vuosikymmeninä työvoiman määrä on saatava kasvuun työhyvinvoinnin, työelämän kehittämisen, uudenlaisten työtapojen mahdollistamisen, syntyvyyden nousun ja hallitun työperäisen maahanmuuton avulla. Syntyvyyden kasvu edellyttää panostamista perheiden tukemiseen, nuorten naisten työmarkkina-aseman parantamiseen sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen. Vanhemmuuden työmarkkinoille kohdistuva kustannusjako tulee uudistaa. Nuorten päätymistä työkyvyttömyyseläkkeelle on ehkäistävä tehokkaammin.
- Perhevähennykset tulee suhteuttaa lasten lukumäärään. Tulevan vaalikauden verokevennykset tulee suunnata kunnallis- ja ansiotuloveron keventämiseen kohdistuen pieni- ja keskituloisiin nostamalla verotettavan tulon alarajaa.
- Ehdotamme siirtymistä Saksan ja Ranskan mallin mukaiseen vapaavalintaiseen perheverotukseen, jossa perheen tulonsaajien veroprosentti määräytyy perheen kokonaistulojen perusteella.
- Suomen yhteisöverokannat tulee pitää kilpailukykyisinä suhteessa vertailumaihin.
- Henkilöyhtiöiden ja elinkeinoharjoittajien verotukseen on säädettävä yrittäjävähennys. Tämä merkitsee kevennyttä pienyrityksen verotukseen ja seuraa osakeyhtiöiden verokohtelua.
- Verotuksen painopistettä on siirrettävä ympäristölle tai terveydelle haitallisen kulutuksen verottamiseen. Siirrytään makeisverosta sokeriveroon vuonna 2017.
- Harmaata taloutta tulee kitkeä. Suomessa toimivien yritysten on maksettava veronsa Suomeen, eikä verosuunnittelun kautta veroparatiiseihin. Siirtohintojen kontrollia on tiukennettava. Yritysten verotietojen on oltava julkisia ja maakohtaisia.
- Kotitalousvähennyksen työn maksimiosuus tulee palauttaa 3000 euroon ja palauttaa siihen energiaremontteihin liittyvä vähennysoikeus.

- Autokantamme on EU-maiden vanhimpia. Uusien autojen verotusta tulee laskea asteittain autokannan uudistamiseksi. Siirtymistä hybridautoihin tuetaan auto- ja polttoaineverotuksella.
- Perintöverotusta on kehitettävä ennakkoperintöihin ja sukupolvenvaihdoksiin kannustavaksi.
- Kansalaisyhteiskuntaa tulee voimistaa. Verovähennysoikeus tulee laajentaa koskemaan lahjoituksia, jotka annetaan yleishyödyllistä työtä tekeville yhdistyksille ja seurakunnille.
- Suomalaista riskirahoitusta ja joukkovelkakirjamarkkinoiden syntyä tulee edistää, kuten myös ulkomaisten sijoittajien tuloa Suomeen.
- Turhaa sääntelyä on saatava vähemmäksi. Viranomaisten yhteistyötä tulee parantaa siten, että asiakaspalvelu saadaan yhdelle luukulle ja ohjeiden tulkinta on yhteistä koko maassa. Lupaviranomaisten työtä tulee kehittää, jotta lupapäätökset valmistuvat riittävän lyhyiden enimmäiskäsittelyaikojen puitteissa. Lupaprosessien käsittelyaikojen lyhentäminen vaatii lisää resursseja ja ohjausta.
- Hankintalaki tulee uudistaa siten, että kokonaisedullisuus, innovatiivisuus sekä ekologinen ja sosiaalinen kestävyys huomioidaan aina kilpailutuksissa. Julkisilla hankinnoilla tulee tukea innovatiivisten ja hyvää työn laatua tuottavien yritysten kasvumahdollisuuksia. /pienien yritysten mahdollisuus olla mukana tulee taata.

3. ULKO-, TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka SEKÄ EU-ASIAT

Suomen ulkopolitiikan perustana ovat hyvät kahdenväliset ja kansainväliset suhteet, Pohjoismainen yhteistyö, vahva vaikuttaminen EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, NATO-kumppanuus ja uskottava maanpuolustus. Ulkopolitiikan keskiössä tulee olla vakaus, rauhan rakentaminen, ihmisoikeuksien edistäminen ja taloudelliset ulkosuhteet. Kansainvälisessä taloudessa ja politiikassa on meneillään valta-aseman siirtyminen pois länsimaista.

Mahdollisia turvallisuusuhkia aiheuttavat Venäjän kansainvälistä oikeutta loukanneet toimenpiteet, kauppasodat, kiistat logistista reiteistä, luonnonvaroista, energiasta ja väestöryhmien asemasta ja ääri-islamiin perustuva terrorismi sekä hyökäykset tietoverkkoja vastaan.

Suomen uskottava turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on riippuvainen puolustusvoimien toimintakyvystä. Tarvitsemme jatkossakin uskottavat ja ajanmukaiset puolustusvoimat.

Yhteiskunnan varautuminen kriiseihin tulee toteuttaa kokonaisturvallisuuden periaatteella, jossa viranomaiset, yritykset, järjestöt ja kansalaiset ovat mukana turvaamassa elintärkeitä toimintoja. Sisäisestä turvallisuudesta huolehtiminen on yhä riippuvaisempaa kansainvälisestä yhteistyöstä.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

3.1. ULKOPOLITIIKKA

- Suomen ja Venäjän välillä on ylläpidettävä edelleen hyviä kahdenvälisiä suhteita, jotka rakentuvat avoimuuden ja keskinäisen kunnioituksen pohjalle. Maiden välillä tapahtuvan kaupan ja matkailun merkitys on tulevaisuudessa entistä suurempi. Liikenneväyliä ja raja-asemia on kehitettävä sujuvan liikkuvuuden edistämiseksi.
- Viennistä riippuvaisena maana Suomen on käytettävä ulkosuhteita uusien markkinoiden avaamiseen ja toisaalta investointien ja huippuosaajien houkuttelemiseen.
- Suomen kehitysyhteistyövaroja on nostettava nykyisestä 0,56% bkt-osuudesta vähitellen 0,7 %:iin bruttokansantulosta. Kansalaisjärjestöjen osuutta kaikesta kehitysyhteistyöstä on kasvatettava edelleen maltillisesti. Kehitysyhteistyön tavoitteellisuutta ja tuloksellisuutta on lisättävä koordinoimalla sitä paremmin muiden EU-maiden kanssa.
- Kehitysyhteistyössä on kehitettävä kohdemaan yritystoimintaa, jotta ne voivat vapautua avun tarpeen kierteestä. Kehitysmaiden on saatava oikeudenmukainen osuutensa tavaroiden ja palveluiden tuotantoketjussa. Verojen on kerryttävä siihen valtioon, jossa taloudellista toimintaa kulloinkin harjoitetaan.
- Tuemme Israelin oikeutta olemassaoloon ja turvallisuuteen. Suomen ei tule tukea palestiinalaisten yksipuolista itsenäisyysjulistusta. Palestiinan yksipuolinen tunnustaminen ei auta ratkaisemaan Lähi-idän kriisiä. Sen sijaan tulee kannustaa osapuolia neuvottelupöytään ja pidättäytymään väkivallasta rauhan saavuttamiseksi. Rauhan mahdollistamiseksi myös kaikkien alueen maiden tulee tunnustaa Israelin oikeus olemassaoloon. Rahoittaessaan palestiinalaishallintoa EU:n tulee edellyttää siltä ihmisoikeuksien aktiivista edistämistä.
- ISIS-järjestön eteneminen on pysäytettävä kansainvälisellä yhteistyöllä.
- Kriisialueilla on panostettava entistä enemmän paitsi sotilaalliseen kriisinhallintaan, myös siviilikriisinhallintaan ja paikallisten viranomaisten kouluttamiseen.

3.2 TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIIKKA

- Puolustusvoimille on seuraavalla vaalikaudella annettava tehtäväksi ilmavoimien ja merivoimien 2020-luvulla vanhenevan kaluston korvaamisen valmistelu. Puolustusmäärärahoja on tarkistettava parlamentaarisen työryhmän raportin mukaisesti vuotuista määrärahaa nostaen.
- Maamme puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja osaavaan reserviin. Varusmiespalvelusta tulee kehittää niin, että se hyödyttää myös siviilissä yhä paremmin niin työssä kuin opiskelussakin.
- Reservin kertausharjoitusten riittävä määrä tulee taata. On huolehdittava, että maanpuolustus- ja reserviläisjärjestöt voivat järjestää harjoituksia, kehittää työtään ja järjestää ammuntoa vaivattomasti. Vapaaehtoisten ja naisten maanpuolustus-

harjoitukset on merkittävä osa maanpuolustustyötä; niiden kattavuus ja jatkuvuus on taattava.

- Suomi panostaa yhteistyöhön Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa sekä NATO-kumppanuuteen. NATO:oon liittymisen kustannukset, hyödyt ja haitat tulee käydä läpi myös kansalaiskeskustelussa. NATO:a koskeva päätöksenteko ei ole mahdollista ilman kansanäänestystä.

3.3. EU-ASIAT

Euroopan unionin tulee keskittyä toiminnassaan niihin asioihin, joissa yhteistyöllä saadaan olennaista lisäarvoa kansalliseen politiikkaan. Suomen tulee vaalia läheisyysperiaatteen toteutumista, eli kansallista päätösvaltaa ei pidä siirtää unionille, jos asia voidaan hoitaa parhaiten kansallisesti.

- EU:ta ei tule kehittää liittovaltioksi eikä jäsenmaiden yhteisvastuuta toistensa veloista pidä lisätä. Jokaisen jäsenmaan on tehtävät tarvittavat rakenteelliset uudistukset ja vastattava itse omista veloistaan.

- Jäsenvaltioiden on järjestettävä oma sosiaali- ja työttömyysturvansa. Kun työntekijät työskentelevät entistä enemmän muualla kuin kotimaassaan, tulee tähän liittyvät sosiaaliturvan väärinkäytökset estää.

- EU:n sisämarkkinoiden toimintaa on parannettava. Digitaaliset sisämarkkinat EU:ssa vahvistaisivat merkittävästi luovia aloja. EU:n lainsäädäntö tulee päivittää nykyaikaan tietosuojan, tekijänoikeuksien ja datan käytön osalta.

- Suomen on estettävä maamme kilpailukykyä haittaavien ja tarpeetonta sääntelyä lisäävien EU-direktiivien säätäminen.

- EU:n budjetin tulee säilyä 1% suuruisena alueen bruttokansantuotteesta. EU:n budjettia ei tule kasvattaa ottamalla sitä vastaan lisävelkaa erilaisiin projekteihin. Yhteistä velanhoitorahastoa tai yhteisvastuullisia valtionvelkakirjoja eli eurobondeja ei pidä luoda eikä lisätä yhteistä velkaa Euroopan keskuspankin EKP:n ja Euroopan investointipankin EIP:n taseisiin.

- Suomella ei ole tarvetta osallistua rahoitusmarkkinaveroon. Yhteisin toimin EU:ssa on estettävä aggressiivinen verosuunnittelu ja veroparatiisien käyttö. EU:n alueella toimivat veroparatiisit on saatava kuriin ja pantava tehokkaasti toimeen kansainvälisen veronkierron ja -välttelyn vastainen toimenpideohjelma.

- EU:n Venäjä-pakotteiden tavoitteena tulee olla kansainvälisen oikeudenmukaisten menettelytapojen noudattaminen, ei Venäjän eristäminen. Venäjän ja EU:n välinen taloudellinen kanssakäyminen on tärkeää molemmille osapuolille.

- Rajaviranomaisten yhteistyötä tulee kehittää, mutta EU:n rajavalvonta tulee edelleen pitää kansallisena ja kansallisesti rahoitettuna.

- Suomen tulee pitää kiinni siitä, että EU:n tutkimusvaroja myönnetään tutkimuksen laadun perusteella ja auttaa suomalaisia tutkimusorganisaatioita osallistumaan mahdollisimman moneen yhteiseen tutkimushankkeeseen.

- Euroopan investointipankin rahoitustuki pk-yrityksille tulee hyödyntää täysimääräisesti.

- EU suuntautuu kohti energiaunionia, jossa yhdistetään voimajohdoilla sähköverkko koko EU:n alueella. Tämä tulee toteuttaa markkinaehtoisesti ilman yhteisvastuullisen rahoituksen lisäämistä.

- EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa sovellettaessa Suomen on aktiivisesti käytettävä mahdollisuuksiaan tukea suomalaista maataloutta. EU:n lainsäädännöllä tulee varmistaa maataloustuottajien toimintamahdollisuudet myös unionin pohjoisissa osissa sekä oikeudenmukaiset sopimukset teollisuuden ja kaupan kanssa, jotta tuottajien osuus ei jatkuvasti alene. Venäjä-pakotteiden aiheuttamia tappioita suomalaiselle maataloudelle tulee korvata EU-rahoituksella.

4. OIKEUSPOLITIikka, SISÄINEN TURVALLISUUS JA MAAHANMUUTTO

Sisäisestä turvallisuudesta on pidettävä huoli myös taloudellisesti vaikeana aikana. Sisäisen turvallisuuden kasvavia haasteita ovat kansainvälisen rikollisuus, terrorismi, laitton maahanmuutto ja ihmiskauppa.

Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden raja on hälvenemässä. Siviilikriisinhallinnalla ja kehitysyhteistyöllä on vaikutuksensa myös maamme sisäiseen turvallisuuteen. Niillä voidaan ehkäistä kansainvälisten ongelmien leviäminen Suomeen.

Poliisi on kansalaisten kannalta näkyvin sisäisen turvallisuuden toimija. Kansalaiset luottavat poliisiin: poliisin läsnäoloa ja näkyvyyttä toivotaan. Poliisien riittävyys on ollut taloudellisen taantumana aikana erityisenä huolenaiheena. Poliisin toimintaedellytykset tulee turvata.

Terrorismintorjunta on noussut nopeasti tärkeäksi osaksi poliisin työtä, ja lainsäädäntöä on uudistettu vastaamaan muuttunutta ja voimakkaasti kansainvälistynyttä toimintaympäristöä. Suojelupoliisin toimivaltuuksia tulee tarvittaessa täydentää sen varmistamiseksi, että se pystyy tehokkaasti torjumaan terroristisia rikoksia ja radikalisoitumista.

Toimiva oikeuslaitos on perustava osa oikeusvaltiota. Se turvaa yhteiskunnan toimivuuden ja rauhan sekä jokaisen kansalaisen perus- ja ihmisoikeuksien yhtäläisen toteutumisen. Oikeuslaitoksen kyky hoitaa tehtävänsä on turvattava. Tuomioistuinten ruuhkaa on helpotettava keventämällä joitakin rutiininomaisia rangaistusmenettelyjä. Valitusoikeutta voi myös rajoittaa nykyisestä ilman, että oikeusturva vaarantuu.

Vastuullinen maahanmuuttopolitiikka toivottaa maahamme jo muuttaneet ihmiset tervetulleeksi osaksi yhteiskuntaamme ja yhteisöjämme. Samalla se ottaa huomioon yhteiskuntamme kestokyvyn sekä turvallisuuden. Muukalaisvihamielisyyttä, syrjintää ja rasismia ei tule hyväksyä missään muodossa. Maahanmuuttopolitiikan tulee olla hallittua, inhimillistä ja johdonmukaista.

Viime kädessä turvallisuus perustuu kansakunnan vankkaan moraaliin, rehellisyyteen ja yhteisvastuuseen. Vahva arvopohja ilmenee laadukkaana sosiaali- ja terveydenhuoltana ja koulutuksena, pieninä tuloeroina sekä pyrkimyksenä katkaista syrjäytymiskehitys.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Poliisien määrä on säilytettävä vähintään nykyisellä tasolla. Poliisilta on siirrettävä pois tehtäviä esimerkiksi lupaprosesseista sekä päihtyneiden säilöönnotosta. Lupaprosesseja on edelleen kevennettävä.
- Järjestäytynyttä rikollisuutta torjutaan määrätietoisella viranomaisyhteistyöllä ja syvemmillä kansainvälisellä yhteistyöllä sekä mahdollistamalla vakavan rikollisuuden tehokas tutkinta. EU:ssa poliisi- ja pelastusyhteistyö ja rajaturvallisuus ovat osa yhteistä turvallisuutta.
- Tietoverkkorikoksiin varautumista tulee vahvistaa. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on suojeltava kyberhyökkäyksiltä. Poliisille turvataan keinot torjua verkko-rikollisuutta.
- Erytystä huomiota tulee kiinnittää rajaturvallisuuteen myös EU:n sisärajoilla. Suomalaista rajavalvonta- ja turvallisuusosaamista tulee myös jalostaa vientituotteeksi.
- Pelastuslaitosten välistä yhteistyötä ja valtakunnallista koordinaatiota tulee kehittää. Näin voidaan jakaa hyviä käytäntöjä ja parantaa valmiutta suuronnettomuuksien varalta.
- Maahanmuuttajien kotoutumisen edellytyksiä on parannettava. Heille on annettava mahdollisuus hyödyntää osaamistaan ja osallistua aktiivisesti uuden kotimaansa yhteiskunnan rakentamiseen. Heille on kerrottava myös yhteiskuntamme arvoja ja keskeisistä periaatteista. Suurin osa maahanmuuttajista on kristittyjä, siksi seurakunnilla on keskeinen rooli heidän kotouttamisessaan.
- Työ on maahanmuuttajan paras kotouttaja. Hyvä kielikoulutus tarvitaan kaikenikäisille maahanmuuttajille. Erytys huomio tulee kiinnittää kotiäitien kieli- ja kulttuurikoulutukseen. Ammattitutkinnon muualla suorittaneiden on tärkeä saada mahdollisuus hankkia todistus tutkinnon vastaavuudesta esimerkiksi näyttökokeen avulla. Ulkomailla hankittu ammattiosaaminen tulee hyödyntää nykyistä paremmin.
- Suomen kansalaisuuden saamisen edellytyksenä tulee säilyä kotimaisen kielen hallitseminen. Muiden eurooppalaisten maiden toimenpiteitä monikansalaisuuden rekisteröimisen sekä esimerkiksi terrorismitapauksissa kansalaisuuden poistamisen suhteen tulee seurata aktiivisesti.
- EU:n ulkopuolelta saapuvien työntekijöiden työnteko-oikeutta koskevaa saatavuusharkintaa tulee väljentää maamme kilpailukyvyn vahvistamiseksi, yritysten työvoiman ja tarvittavien asiantuntijoiden saannin turvaamiseksi. Tiukka saatavuusharkinta voi estää kansainvälisten yritysten sijoittumista Suomeen. Saatavuusharkinta voidaan toteuttaa nykyistä joustavammin valtioneuvoston asetuksella työmarkkinajärjestöjä konsultoiden tai siitä voidaan luopua kokonaan.
- Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrää voidaan kasvattaa vastattaessa vainoa pakenevien vähemmistöjen hätään. 750 hengen vuosittaista pakolaiskiintiötä voidaan nostaa maltillisesti. Sisäisen turvallisuuden näkökulmat on otettava huomioon pakolaiskiintiön kohdentamista pohdittaessa.
- Kansalaisjärjestöjen roolia ihmiskaupan uhrien matalan kynnyksen auttajina sekä järjestöjen yhteistyötä viranomaisten kanssa tulee vahvistaa. Seksien ostoa on koko-

naisuudessaan kriminalisoitava ihmiskaupan torjumiseksi. Ihmiskaupparikosten rangaistukset on saatettava tasolle, jolla saavutetaan aito pelotevaikutus.

- Ratti- ja ruorijuopumuksen promillerajoja tulee alentaa. Rangaistusasteikkoja tulee tiukentaa ja rangaistusmenettelyä yksinkertaistaa.

- Lapsiin kohdistuvien hyväksikäyttörikosten rangaistuksia on kovennettava ja lapsen törkeään seksuaalisen hyväksikäytön ei tule vanheta rikoksena.

- Vakavien henkilöön kohdistuvien rikosten kohdalla säännös niin sanotusta ensikertalaisuudesta tulee poistaa ja muiden rikosten kohdalla aika tulee pidentää takaisin viiteen vuoteen. Vakavista rikoksista tuomittujen vapautumisesta tulee ilmoittaa poliisille. Kansalaisjärjestöjen työtä uusintarikollisuuden torjumiseksi on tuettava.

- Koulujen oppilashuollon, sosiaalihuollon, poliisin ja muiden viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee parantaa edelleen, jotta syrjäytymiseen ja turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin voidaan puuttua ennakoivasti ja ajoissa. Myös malleja kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten yhteistyölle tulee kehittää. Hyvät käytännöt on levitettävä koko maahan.

5. KOULUTUS-, TIEDE- JA KULTTUURIPOLITIikka

Koulutus- ja sivistyspolitiikka rakentaa osaamisen perustan. Koulutuspolitiikan on vastattava ajan haasteeseen kasvattaa tulevaisuuden tekijöitä, jotka rakentavat maamme menestystä. Koulutuksen on tuettava ymmärtävää oppimista, elämänhallinta- ja vuorovaikutustaitoja sekä kestävien arvojen omaksumista. Elävä kulttuurielämä heijastaa ja kehittää ihmisen luovuutta ja ilmaisukykyä.

Koulutuksen laatuun tulee panostaa entistä enemmän tulevana vaalikautena. Sisäilmaongelmista kärsivät koulut ja päiväkodit tulee korjata mahdollisimman nopeassa aikataulussa.

Luovaan tiedon hankkimiseen ja yhdistelemiseen, tutkimustoimintaan ja soveltamiseen on Suomessa panostettava yhä voimakkaammin. Sen perustana on tiedon avoimuus ja korkeatasoinen koulutus. Sekä julkisen talouden järkevöittäminen että kasvuyritysten menestys vaativat uusia innovaatioita, joita tutkimustoiminta tuottaa. Suomessa kehitetyt ratkaisut voivat merkittävästi auttaa globaalien ongelmien ratkaisemisessa.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Kaikilla kouluasteilla tulee taata laadukas opetus, hyvät opetusvälineet ja riittävän pienet ryhmäkoot. Perusopetuksen resursseista ja toisen asteen kouluverkosta on pidettävä huolta. Lomautukset päivähoidossa ja perusopetuksessa vaarantavat lasten turvallisuuden ja oikeuden oppimiseen.

- Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että huomioon otetaan perheiden ja lasten tarpeet sekä kuntien resurssit. Pätevän työvoiman saataavuudesta on huolehdittava lisäämällä aloituspaikkoja lastentarhanopettajien ja

muiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutuksessa. Perhepäivähoito on tärkeä osa palvelutarjontaa myös tulevaisuudessa.

- Yksityisten kristillisten koulujen ja päiväkotien asemaa julkisia varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluja täydentävinä toimijoina tulee vahvistaa. Toimintansa vakiinnuttaneille yksityisille kristillisille kouluille tulee myöntää pysyvät opetusluvut ilman oppilasmäärärajoitusta. Yksityisten koulujen oppilasmäärän kasvattamista vaikeuttava rahoituksen jaksotusongelma tulee ratkaista.

-Lukiota ja ammatillista koulutusta kehitetään erillisinä, erilaiset tehtävät omaavina koulutusmuotoina. Yhteistyötä eri koulutusmuotojen ja koulutusasteiden välillä voidaan syventää mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi yhteisiä toimitiloja hyödyntämällä.

- Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja kohdennetaan aloille, joilla on työvoimatarvetta. Oppisopimuskoulutusta lisätään tarjoamalla yrityksille erityistä koulutusrahaa jokaisesta koulutettavasta.

- On tärkeää, että koulutusjärjestelmää kehitetään jatkuvasti työelämän muuttuneisiin tarpeisiin. Yrittäjyyskasvatusta tulee monipuolistaa ja laajentaa kaikilla koulutusasteilla sekä lisätä sen osuutta opettajankoulutuksessa. Yrittäjyyden roolia on kaikille koulutusaloille yhteisenä teemana vahvistettava ja yrittäjyyskoulutusta laajennettava myös yliopistoissa.

- Perusopetukseen voitaisiin harkita lisättäväksi sosiaalisten taitojen ja elämänhallinnan kurssi sekä arjen taloustaitojen pakolliset kurssit.

- Korkeakoulutuksessa tulee pyrkiä kansainvälisen vertailun kärkijoukkoon.

- Opetusaineiston digitalisoimista on lisättävä kaikilla koulutusasteilla.

- Koulukiusaamisen suhteen tulee olla nollatoleranssi ja kiusaamistapauksiin tulee puuttua välittömästi. Erilaisia ”hyvä koulu” -hankkeita tulee jatkaa laajamittaisesti. Opettajilla tulee olla nykyistä paremmat oikeudet puuttua häiriökäyttäytymiseen. Oppilashuoltoon kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut on jatkossakin löydettävä läheltä ja helposti.

- Koulujen yhteistyötä erilaisten lapsi-, nuoriso- ja liikuntajärjestöjen sekä seurakuntien kanssa on syvennettävä.

- Nuorten työpajoja tulee kehittää ja pajojen asema säädöksissä selkeyttää.

- Koulutuksen tunnustamista ja tunnistamista tulee kehittää ja helpottaa elinikäistä oppimista ja osaamisen osoittamisen näyttömahdollisuuksia edelleen. Aikuisten täydennyskoulutuksella turvataan mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen läpi työuran.

- Perheellisten opiskelijoiden tukea on kehitettävä joko tulorajoja nostamalla, lainatuella tai opintotuen perhekorotuksella. Vanhempien tulojen vaikutus 18-19 -vuotiaiden itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen tulee poistaa.

6. ELINKEINO-, TYÖLLISYYS- JA INNOVAATIOPOLITIikka SEKÄ OMISTAJAPOLITIikka

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta voidaan turvata vain vahvistamalla elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Yhteiskunnan tulee kannustaa yrittämiseen, vastuunkantoon ja ahkeruuteen.

Suomi tarvitsee 200.000 uutta työpaikkaa yksityisiin yrityksiin. Pk-yritysten synnyssä ja kasvussa suurin pullonkaula on rahoituksen saatavuus mutta myös yrittäjätaitojen ja kokemuksen puutteet.

Vahvoja kasvualueita löytyy digitalisaation, puhtaan teknologian, biotalouden, automatisaation, robotisaation sekä terveysteknologian alueilla. Näitä teknologioita voidaan hyödyntää myös perinteisten tuotannon alojen uudistamisessa. Kasvu ja uudistuminen edellyttävät vahvaa julkista tutkimus-, kehitys- ja innovaatio eli TKI-panostusta, joka luo pohjan yritysten investoinneille ja kehitystoimille.

Valtion omistajuutta tarvitaan turvaamaan kriisivalmius, yritystoiminnan monipuolisuus sekä eräissä tapauksissa uusien innovaatioiden liikkeellelähtö. Omistajapolitiikan tulee edellyttää julkisten valtionyhtiöiden taitavaa ja esimerkillistä johtamista. Palkitsemisjärjestelmien on oltava kohtuullisia ja läpinäkyviä.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Alle 10 työntekijän mikroyritysten työllistämiskynnystä tulee alentaa. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista tulee tukea palkan sivukulujen määräaikaisella pienennyksellä.
- Yrittäjien sosiaaliturvaa on parannettava, mikä lisää yrittäjyyden houkuttelevuutta ja madaltaa yrittäjäksi ryhtyvän riskejä erityisesti mahdollisten työttömyysjaksojen aikana.
- TKI-rahoitus nostetaan tasolle 4% kansantuotteesta. Tutkimustoimintaa on suunnattava entistä enemmän hyödyttämään pk- ja mikroyrittäjiä sekä kotimaisia kasvuyrityksiä.
- Yritystukien viidakkoa tulee järkeistää ja byrokratiaa on karsittava. Yritystuet on suunnattava pääosin kasvuyrityksiin pk-sektorilla ja ulotettava myös innovatiivisia palveluja tuottaviin yrityksiin.
- Julkiset vienninedistämis- ja kansainvälistymispalvelujen tuottajat tulee saada tiiviiseen yhteistyöhön. Team Finland –toimintamallia tulee kehittää tarjoamaan asiakaslähtöisiä innovaatio- ja kansainvälistymispalveluja kautta maan.
- Tekesin tai Teollisuussijoituksen yrityskiihdyttämö- ja kasvurahastotoiminnassa tulee siirtää painopistettä pieniin ja mikroyrityksiin, osallistua pilotointi- ja demonstrointihankkeiden rahoitukseen ja innovaatioiden suojaamiseen. Hankkeiden tuloksellisuutta tulee kyetä arvioimaan sen perusteella, kuinka ne ovat saavuttaneet mitattavissa olevat tavoitteet. Finnveran pk-rahoituksen hakumenettelyä tulee yksinkertaistaa ja mahdollistaa sen laajempi käyttö.
- Yrityksiin ja yksityisiin rakentajiin tulee luottaa. Teollisuutta ei saa rasittaa ylisääntelyllä. Luvat ja ilmoitukset tulee voida tehdä sähköisesti ja yhden luukun

periaatteella. Lupamenettelyissä tulee mahdollisuuksien mukaan siirtyä jälkivalvontaan ja pistotarkastuksiin ja näin päästä keskittymään ongelmallisimpiin tapauksiin.

- Yritystoiminnan helpottamiseksi käynnistetään kasvua rajaavien normien poistotalkoot. Toteutetaan selvitys pk-yritysten toimintaa eniten rajoittavista säädöksistä ja viranomaisohjeista. Seuraavaan hallitusohjelmaan laaditaan konkreettinen ohjelma ylisääntelyn purkamiseksi eri hallinnonaloilla.
- Ulkomaiset rahapeli- ja vedonlyöntiyritykset yrittävät päästä Suomen markkinoille ja yrittävät muuttaa EU-lainsäädäntöä valtiollisten monopolien murtamiseksi. Tämä on tulevaisuudessakin torjuttava, samoin kuin netissä toimivien rahapeliyritysten laitton suomalaisiin kohdistettu mainostaminen.
- Yleisradion tulee keskittyä ydintoimintaansa. Yle-vero ja rahoitusta tulee arvioida kriittisesti mediakentän kokonaisuuden kannalta. Palvelun tulee olla alueellisesti sekä kielellisesti tasa-arvoista julkista palvelua, joka edistää kotimaista ohjelmatuotantoa. Ohjelmatarjonnassa sekä uutis- ja ajankohtaisohjelmissa tulee nykyistä tasapuolisemmin ottaa huomioon erilaiset lähestymistavat mukaan lukien kristillinen näkökulma.
- Luonnonvarojen hyödyntäminen ei saa aiheuttaa merkittävää tai pysyvää haittaa ympäristölle.
- Suomen liikenneinfrastruktuurissa on teiden, rautateiden ja vesiliikenneväylien osalta yli kahden miljardin euron korjausvelka. Infrastruktuurilla on tärkeä rooli teollisen toiminnan mahdollistajana mm. biotaloudessa. Tätä keskeistä kansallisuusomaisuutta ei saa päästää rapistumaan ja siksi on keskityttävä korjausvelan umpeen kuromiseen.
- Merikuljetusten merkitys Suomen tavaraviennille ja -tuonnille sekä vientiteollisuutemme hintakilpailukyvyllä on erittäin suuri. Suomalaisen merenkulun toimintaedellytykset tulee turvata. Valtion on omilla alushankinnoillaan ja innovaatiotukia, vientirahoitusta, tutkimusta ja koulutusta koskevilla päätöksillään edistettävä suomalaisen meriteollisuuden kilpailukykyä. Suomi on saanut EU:lta tukea yhdenmetytyn meripolitiikan luomiseen vuosille 2015-2020. Yhdenmetyllä meripolitiikalla tulee synnyttää meriteollisuutta, meriliikennettä ja ympäristöä tukevaa toimintaa.
- Työelämän viimeisiin vuosiin tulee saada joustavuutta ja työajan kevennyksiä, ja myös eläkeköitymisiän ohittaneille työhaluisille kansalaisille mahdollisuuksia eläkkeen ja palkan yhteensovittamiseen ja ikäyrittämiseen.
- Kolmannelle sektorille on ohjattava tukea nuorten työllistämiseksi ja syrjäytymistä ehkäisemään sekä vaikeasti työllistyvien ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi.

7. HYVINVOINTIPOLITIikka

Hyvinvointia luodaan keskinäisellä välittämisellä. Korostamme yhteisöllisyyttä, perheiden ja yhteisöjen vastuuta sekä kansalaisyhteiskunnan merkitystä. Tahdomme vähentää sosiaalista eriarvoisuutta ja kaventaa terveyseroja. Kaiken ikäisten syrjäytymistä on ehkäistävä.

Perheiden tukeminen on parasta hyvinvointipolitiikkaa. Erityistä tukea tarvitaan yksinhuoltajille ja uusperheille sekä monilapsisille perheille.

Väestö ikääntyy ja työtä tekevien määrä vähenee suhteessa huolehdittaviin. Inhimilliseen vanhuuteen kuuluu riittävä toimeentulo ja ikääntymisen vaiheeseen oikein mitoitettu apu. Jokaisella tulee olla oikeus turvalliseen vanhuuteen. Vanhustenhoidon on oltava tasolla, jolla jokainen päättäjä ja työtätekevä veronmaksaja itse haluaisi vanhuutensa viettää.

Sote-uudistus tulee saattaa loppuun niin, että lähipalvelut, laadukas hoito ja parhaan asiantuntemuksen hyödyt asiakkaalle turvataan koko maassa.

Yhteiskunnan tulee edistää päihteettömyyttä kaikessa toiminnassaan. Päihteiden käyttö aiheuttaa yhteiskunnalle vuosittain miljardien kustannukset. Päihteiden ongelmakäytön pienikin vähentyminen merkitsee mittavia säästöjä julkiselle taloudelle.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksessa kolme tärkeintä tavoitettamme ovat: 1) toimivat hoitoketjut ja laadukas hoito, joka saavutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon integraation kautta, 2) lähipalvelujen ja perusterveydenhuollon laadun takaaminen, 3) Sosiaali- ja terveysministeriön antaman ohjauksen vahvistaminen ja sen myötä mahdollisuus levittää parhaat käytännöt kaikille Sote-alueille koko maahan.

- Sote-uudistuksessa on huolehdittava siitä, että palvelujen painopiste siirtyy kalliista erikoispalveluista ja laitoshoidosta ennaltaehkäiseviin ja oikea-aikaisiin palveluihin, joita tarjotaan joko lähipalveluina tai kotona. Uudistuksessa tulee turvata myös järjestöjen ja yritysten osaamisen, palveluinnovaatioiden ja resurssien hyödyntäminen. Suurten kokonaisuuksien kilpailuttaminen ei saa johtaa kotimaisten ja pienten yritysten karsiutumiseen.

- Lääke- ja sairaskulujen korvaamisessa tulee pyrkiä malliin, jossa tuki kohdistuu pitkäaikaissairaille, monista eri sairauksista kärsiville sekä sairaiden lasten perheille. Harvinaisten sairauksien lääkehoidot tulee korvata yhdenvertaisesti yleisten sairauksien hoitojen kanssa.

- Vammaisten itsenäistä asumista tulee lisätä. Jokaiselle tulee taata oikeus omaan kotiin, pysyvään asumiseen ja riittävään tukeen omassa kodissa asumisen mahdollistamiseksi.

- Vammaispalveluiden asiakkaan valinnanvapautta, osallisuutta ja oikeusturvaa tulee vahvistaa ottamalla käyttöön henkilökohtainen budjetointi yhdeksi palvelujen toteuttamisen tavaksi. Vammaispalvelut tulee tarjota lähipalveluina myös Sote-uudistuksen jälkeen.

- Ikäihmisen oikeus pysyvään kotiin yhdessä puolison kanssa tulee turvata viimeisten elinvuosien aikana. Tehostettuun palveluasumiseen ja kotipalveluihin on taattava riittävät resurssit. Geriatrian osaamista on vahvistettava sosiaali- ja tervey-

denhuollon koulutuksen kaikilla tasoilla. Kuntouttava työote on otettava käyttöön vuodeosastoilla koko maassa.

- Omaishoidon tuki tulee siirtää Kelan maksettavaksi ja säätää sille koko maahan yhteneväiset kriteerit. Se on myös säädettävä verovapaaksi tuloksi. Omaishoitajille on turvattava sijaisapu lakisääteisten vapaapäivien ja virkistyspäivien ajaksi. Omaishoidon tukemisen tulee olla yksi keskeisimmistä laitoshoidon vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Tällä hetkellä omaishoito säästää vuosittain 2,8 miljardia euroa ikääntyneiden palvelumenoja.
- Potilaan oikeus hyvään saattohoitoon tulee turvata. Kuolevien potilaiden inhimillistä ja tasokasta saattohoitoa kehitetään ja tehdään hoitopaikasta riippumatta kaikille mahdolliseksi. Saattohoitokotien kehittämät hoitomallit otetaan osaksi yhteiskunnan muuta sairaanhoitojärjestelmää. Eutanasiaa ei tule laillistaa.
- Kannatamme avioliiton säilyttämistä yhden naisen ja yhden miehen välisenä liittona sekä lapsen lähtökohtaista oikeutta äitiin ja isään.
- Olemme asettaneet tavoitteeksemme sen, että perustuslakiin tehdään lisäys lapsen keskeisistä oikeuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Nostamalla lapsen oikeudet perustuslakiin varmistetaan, että tieto niistä tavoittaa suuren yleisön ja myös lasten parissa työskentelevät ammattihenkilöt.
- Raskaudenkeskeytysten määrän vähentämiseksi tarvitaan sekä lainsäädännön muutoksia että moniammatillista tukea vaikeassa elämäntilanteessa raskaana oleville. Terveystuollon henkilöstölle tulee säätää omantunnonvapaus, jotta henkilöstön ei ole pakko osallistua vakaumuksensa vastaisesti raskaudenkeskeytyksiin.
- Lapsivaikutusten arviointi on toteuttava kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa ja kirjattava myös hallitusohjelmaan.
- Päätös kotihoidon tuen kiintiöittämisestä molemmille vanhemmille oli epäonnistunut ja se tulee perua ensitilassa. Perheillä tulee olla oikeus itse päättää, miten järjestävät lastensa hoidon. Pienten lasten hoidossa tulee tarjota mahdollisuuksia mahdollisimman kodinomaiseen päivähoitoon.
- Perheen ja työelämän yhteensovittamista ja työelämän joustoa on kehitettävä edelleen. Vanhemmuuden työmarkkinoille kohdistuva kustannusjako tulee uudistaa.
- Lasten ja nuorten hyvinvointia on lisättävä tukemalla vanhempien parisuhdetta ja perheiden hyvinvointia yhteiskunnassamme. Lapsiperheiden kotipalvelua tulee lisätä tukemaan vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä. Perheneuvolajärjestelmää tulee laajentaa ja sen resursseja vahvistaa.
- Lastensuojelusta säästäminen on hyvin lyhytnäköistä, inhimillisesti kestämatöntä ja kallista ongelmien kasaantuessa ja kärjistyessä. Lastensuojelun laatu on turvattava koko maassa ja painopistettä siirrettävä ennaltaehkäiseviin, matalan kynnyksen palveluihin. Perheitä tulee auttaa aikaisemmassa vaiheessa, jotta raskailta huostaanotoilta voidaan välttyä. Viranomaisyhteistyötä sekä tietojen vaihtoa tulee helpottaa. Pätevien sosiaalityöntekijöiden saatavuus koko maahan on turvattava.
- Nuorten auttamisessa keskeisessä asemassa on etsivä nuorisotyö, jotta voidaan kohdistaa apu sitä eniten tarvitseville. Masennuksesta kärsivien on nykyistä nopeammin saatava tarvitsemaansa apua. Osatyökykyisten nuorten työllistymisen

mahdollisuuksia on parannettava. On tärkeää, että panostetaan oppilaanohjaukseen, työharjoitteluun, perehdytykseen ja ohjaukseen ensimmäisillä työpaikoilla.

- Lääkäreiden ja muun terveydenhuoltohenkilökunnan riittävyys on turvattava asianmukaisella, koulutusta vastaavalla työtehtävien jaolla sekä oikein mitoitetuilla koulutusmäärillä. Lainsäädännön keinoin ja levittämällä hyviä käytänteitä on karstittava pois sellaisia tehtäviä, jotka vievät työaikaa varsinaisesta potilastyöstä, esimerkiksi tarpeettomia lääkärinlausuntoja.

- Sosiaali- ja terveystalouksia koskevissa hankinnoissa kynnyksarvoa tulee korottaa nykyisestä 100 000 eurosta. EU-direktiivin määrittämä yläraja on 750 000 euroa.

- Työelämän ilmapiiriä ja työssä viihtymistä parantamalla pidennetään työuria ja vaikutetaan eläkkeelle jäämisikään.

- Eläkkeiden ostovoiman taustalla oleva indeksijärjestelmä tulisi saada paremmin vastaamaan toimeentulon kulukehitystä. Yrittäjä-, maatalous-, ja muita eläkejärjestelmiä on kehitettävä tasavertaisesti ansioeläkejärjestelmän rinnalla. Eläkeoikeutta tulee syntyä riittävästi omaishoidosta ja oman lapsen hoidosta. Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsyyn liittyvät oikeusturvaongelmat poistetaan. Myös osittainen työhön paluu tehdään joustavammaksi.

- Alkoholilain kokonaisuudistus tulee toteuttaa. Päihdehaittojen ehkäisyssä erityishuomio tulee kohdistaa lisääntyneeseen lääkkeiden ja päihteiden sekakäyttöön. Uusia päihteitä ei tule laillistaa.

- Muistutamme, että tupakanpoltosta luopuminen on kansantaloudellisesti vaikuttavampaa kuin tupakkaveron merkittäväkään korotus. Taloyhtiöille on annettava laillinen mahdollisuus kieltää parveketupakointi.

- Edistämme liikuntaa ja terveitä elämän tapoja. Vähäisestä liikunnasta ja ylipainosta aiheutuvat niin sanotut elintapasairaudet, kuten diabetes, metabolinen oireyhtymä sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet vähentävät elämänlaatua ja ovat myös kalliita yhteiskunnalle. Korostamme jokaisen kansalaisen oman aktiivisuuden ja vastuun merkitystä terveytensä edistämisestä. Yhteiskunnan ja työnantajien tulee luoda edellytyksiä liikunnalle sekä henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille.

- Kuntien tulisi tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ruokahävikin pienentämiseksi mahdollistamalla ylijäämäruoan jakelua ja myymistä Eviran ohjeiden mukaisesti.

8. YMPÄRISTÖ-, ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka

Sitoudumme ympäristön suojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tuleville sukupolville. Luonnon monimuotoisuus on heikkenemässä, elinympäristömme saastuu ja ilmastonmuutos on uhkaavista katastrofeista laajamittaisin.

Energiapolitiikassa on edistettävä uusiutuviin energialähteisiin siirtymistä sekä omavaraisuuden lisäämistä. Tulee välttää uuden liiketoiminnan rakentamista pysyvien tukien varaan.

Ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää kehittyvien maiden osallistumista päästövähennyksiin. Siihen tarvitaan yhteisiä normeja, ympäristöteknologian siirtoa ja rahoitusjärjestelyjä teollisuusmaiden ja kehittyvien maiden välillä. EU:lle ja Suomelle ei tule asettaa kilpailijamaita kalliimpia energia- ja ilmastotavoitteita. Ne johtavat EU:ssa sijaitsevan teollisuuden kustannusten lisääntymiseen ja sen kilpailukyvyn heikkenemiseen globaaleilla markkinoilla. Tällöin tuotanto siirtyy maihin, joissa tuotteet tuotetaan usein heikommalla tekniikalla ja globaalit ympäristöhaitat kasvavat. Hiilivuodon estämiseksi suomalaiselle ja eurooppalaiselle teollisuudelle ei pidä asettaa merkittäviä lisäkustannuksia, joita kilpailevilla mailla ei ole.

Kehitetään lajittelua ja pyritään vahvistamaan kierrätystä. Jätteen poltto on viime-sijainen, kierron päättävä toimenpide. Suomessa kolmasosa yhdyskuntajätteestä kierrätetään ja kolmasosa poltetaan energiaksi. Lainsäädäntöä tulee kehittää suuntaan, jossa uusiutuvat ja kierrätettävät raaka-aineet korvaavat uusiutumattomat. Helpotetaan sääntelyn kautta yritysten kykyä käyttää raaka-ainevirrat ja prosesseissa syntyvät sivuvirrat raaka-aineena jatkojalostukseen.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET:

- Suomi jatkaa päästöjensä rajoittamista omista lähtökohdistaan käsin ottaen huomioon kehityksen kilpailijamaissa sekä tukee ympäristöteknologian kehittämistä ja siirtoa kehittyviin maihin. Suomi toimii ilmastotavoitteidensa saavuttamiseksi aktiivisesti EU:ssa, YK:ssa ja kansainvälisissä rahoituslaitoksissa.
- Energiaomavaraisuutta tulee lisätä parantamalla energiatehokkuutta ja siirtymistä pois ilmaston kannalta pahimpien fossiilisten polttoaineiden, kivihiilen ja öljyjalosteiden, käytöstä. Energian nettotuontia tulee vähentää 2-3 miljardiin euroon vuoteen 2030 mennessä ja päästä 2040 täyteen energiaomavaraisuuteen. Tuotannon, liikenteen ja asumisen energiatehokkuutta on parannettava. Kivihiilen käytöstä pyrimme eroon 2030 mennessä.
- Lisätään luonnonsuojelualueiden verkostoa uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi ja heikentyneiden ekosysteemien ennallistamiseksi.
- On käytettävä yhä enemmän uusiutuvia energialähteitä. Tuetaan uutta teknologiaa hyödyntäviä bioenergiaprojekteja. Edistetään maatilojen, omakotitalojen ja muiden kiinteistöjen hajautettua energiantuotantoa ja poistetaan niiltä hallinnolliset esteet.
- Pidämme nykyisen tyyppistä ydinvoimaa siirtymäajan energiantuotantotapana. Korostamme kansanedustajien vapautta äänestää omantuntonsa mukaan, kun eduskunnan käsittelyyn tulevat hakemukset uusista periaateluvista ydinvoiman rakentamiseksi.
- Sisävesiin ja Itämereen valuvan ravinnekuormituksen ja haitallisten aineiden määrää on vähennettävä, vesistöjä kunnostettava ja kalakantoja palautettava.
- Turvetuotantoa tulee tukea kivihiilen käytön sijaan. Turvetuotannossa ei saa koskea ojittamattomiin tai luonnonarvoltaan arvokkaisiin suoalueisiin. Tiukoin vesien-

suojelutoimin tulee tuotantosoiden valumat saada pienemmiksi kuin luonnonsoiden valumat.

- Ympäristölupa- ja arviointimenettelyjä nopeutetaan käsittelyvaiheita yhteen sovit-
tamalla ja takaamalla oikeinkohdennetut resurssit käsittelyyn.

- Lisätään kaupunkiseuduilla tonttitarjontaa ja kohtuuhintaista asuntotarjontaa. Huolehditaan ikäihmisten ja vammaisten mahdollisuudesta asua kodinomaisesti riit-
tävän kattavalla rakennus- ja remonttiohjelmalla. 60- ja 70-lukujen kerrostalojen peruskorjausta tulee kansallisesti vauhdittaa. Mahdollistetaan puun käyttö uusissa kohteissa ja saneerausrakentamisessa entistä monipuolisemmin.

- Kuntien tulisi yhteisen paikkatietojärjestelmän pohjalle rakentaa kaavojen esit-
tely, suunnitelmat ja muutosesitykset, palvelujen hakupalvelut ja myös mahdolli-
simman helppokäyttöinen palautemahdollisuus.

9. KUNTAPOLITIIKKA JA HALLINNON KEHITTÄMINEN

Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiselle on suuri
tarve. Kuntien toimintaa kehittää asiakaslähtöisesti. Päätöksenteon on oltava mah-
dollisimman avointa.

Kansalaisten on saatava tietää, miten päätökset valmistellaan kunnallisella, valta-
kunnallisella ja EU:n tasolla. Päätöksenteon kielen on oltava ymmärrettävää. Kun-
tien hallinnossa tulee kiinnittää erityistä huomiota hyvään esimiestyöhön ja johta-
mistaitoihin. Mikäli kuntaliitoksesta päättämiseen liittyy merkittäviä ristiriitoja, tulee
kuntalaisten tahto selvittää kansanäänestyksellä.

Kunnat ovat rahoituksellisesti vaikeassa tilanteessa. Valtio on lisännyt kuntien teh-
täviä ilman tarvittavaa rahoitusta. Samalla yhteisöveron tuotot ovat laskusuhdan-
teen vuoksi romahtaneet.

Kunnallisvero vaihtelee liikaa maan eri osissa. Nyt ero alimman ja ylimmän vero-
prosentin välillä on 5,25 prosenttiyksikköä. Kuntien yhteistyöllä, SOTE-ratkaisulla,
kuntaliitoksilla ja kuntien toimintaa järjeistämällä tämä ero tulee kuroa pienem-
mäksi.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Byrokratiaa, hallinnointia ja paperityötä on vähennettävä ja asiakaskontakteja
lisättävä. Onnistuneissa rakenneuudistuksissa työn tuottavuutta ja vaikuttavuutta
lisätään vähentämällä hallintoa ja siirtämällä painopistettä suorittavaan työhön.
Käsittelyä ja päätöksentekoa on helpotettava ja nopeutettava tinkimättä ihmisten
tasapuolisesta kohtelusta.

- Asioiden valmistelun tulee olla alusta asti julkista netissä, elleivät salassapito-
säännökset muuta vaadi. Valmisteluasiakirjat tulee asettaa julkisesti nähtäville
yhtenäisestä asiakirja- ja tiedonhallintajärjestelmässä.

- Valtion, kuntien sekä julkisten yritysten ja yhteisöjen virkanimitykset tulee tehdä ei-poliittisin perustein osaamiseen ja pätevyyteen perustuvien kriteerin mukaisesti.
- Kuntien tulee turvata kuntalaisten lähipalvelut, siksi tulee priorisoida ja karsia kuntien tehtäviä. Kuntien tulopohja tulee saada vahvaksi, vakaaksi ja ennakoitavaksi.
- Kuntaliitoksia tulee jatkaa vapaaehtoisuuden pohjalta. Metropolilaissa kannattamme maakuntapohjaista mallia Uudellemaalle.
- Hankintalaki on uudistettava siten, että nostetaan nykyisiä hankintatasoja EU:n direktiivin sallimalle tasolle ja lisätään suorahankintamahdollisuuksia, paikallisten yritysten kilpailuedellytyksiä sekä laatukriteereiden painoarvoa. Hankintalain uudistus on tehtävä hyödyntäen EU:n hankintadirektiivin parhaita puolia, jolloin voidaan asiantuntevalla kilpailutuksella löytää kokonaisedullisin ratkaisu.
- Kuntien ja kansalaisjärjestöjen yhteistyö on tärkeää. Kuntien tulee edelleen toimia järjestöjen kanssa yhteistyössä eikä esimerkiksi säästää maksusitoumuksissa päihdehoitokoteihin. Kolmannen sektorin toimijat kykenevät antamaan kokonaisvaltaista vertaistukea, joka kunnan toimintatavoista usein puuttuu.

10. MAA- JA METSÄTALOUS- SEKÄ MAASEUTUPOLITIIKKA

Kristillisdemokraattien tavoitteena on säilyttää koko Suomi asuttuna ja elinvoimaisena. Peruspalvelut, liikenneyhteydet ja yrityspalvelut vaikuttavat maaseudun elinvoimaisuuteen. Riittävien peruspalvelujen säilyminen maaseudulla parantaa sekä maatalousväestön että taajamissa työssäkäyvien elinmahdollisuuksia kotiseudullaan.

Suomen epäsuotuisat luonnonolosuhteet tulee ottaa huomioon EU:n maatalouspolitiikassa. Ruoan hinnan kohtuullisuudesta tulee pitää huolta. Samalla on huolehdittava siitä, että kuluttajan ruoasta maksama hinta jakautuu tuotantoketjussa oikeudenmukaisesti ruoan tuottajien, elintarviketeollisuuden ja kaupan kesken.

Suomalaisen metsätalouden kannattavuuden varmistaminen on ensisijaisen tärkeää Suomen kilpailukyvyn sekä ympäristön hoidon vuoksi. On turvattava tasapuolisesti kaikkien metsänomistajien neuvontapalvelut metsälön koosta riippumatta. Metsän eri käyttömahdollisuuksia on kehitettävä, jotta metsätalouden arvoketjuun syntyy työpaikkoja ja uusia tuotteita ja tuotantoa.

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN TOIMENPITEET

- Maatalouden tuotantoedellytykset on turvattava koko maassa. Maaseudun elinkeinorakennetta monipuolistetaan parantamalla maatalouden sivuelinkeinojen ja muun yritystoiminnan edellytyksiä. Suomen omavaraisuus elintarvikkeiden tuotannossa on turvattava.
- EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa sovellettaessa Suomen on aktiivisesti käytettävä mahdollisuuksiaan tukea suomalaista maataloutta. EU:n lainsäädännöllä tulee varmistaa maataloustuottajien toimintamahdollisuudet myös unionin pohjoisissa osissa sekä oikeudenmukaiset sopimukset teollisuuden ja kaupan kanssa, jotta

tuottajien osuus ei jatkuvasti alene. Venäjä-pakotteiden aiheuttamia tappioita suomalaiselle maataloudelle tulee korvata EU-rahoituksella.

- Jätevesiasetus on nykymuotoisena kumottava ja korvattava vesistön suojelua edistävällä lainsäädännöllä, joka keskittyy vesistöihin valumia tuottaviin kiinteistöihin ja antaisi niille lisää aikaa, kunnes puhdistuslaitteet olisivat riittävän hyvin testatut ja markkinat toimivia.
- Viljelijöiden jaksamisesta ja eläinten hyvinvoinnista tulee pitää huolta riittäväillä loimitus- ja tukipalveluilla. Maatalouden EU-byrokratiaa on kevennettävä. Suomalaisten perheviljelmien tulevaisuus on turvattava.
- Suomen on kehitettävä elintarviketuotannon eettisyyttä ja toimia eläinten kohtelun parantamiseksi esimerkiksi luomutuotannon osuutta kasvattamalla.
- Suomalaisten elintarvikkeiden houkuttelevuutta on lisättävä brändäyksen avulla. Elintarvikkeiden ja elintarvikeosaamisen vientiä tulee kasvattaa.
- EU:n jäsenmailla on oltava jatkossakin oikeus kieltää GMO-tuotteiden käyttö ja määritellä tuotantomuotojen välille riittävät etäisyydet ja geenimuuntelusta vapaita vyöhykkeitä. Viljelykasvien, tuotantoeläinten ja metsäpuiden perinnöllinen monimuotoisuus on säilytettävä.

Kristillisdemokraattinen arvotakuu

Kristillisdemokraatit ovat vastuullisia vaikuttajia. Haluamme tehdä kauaskantoisia päätöksiä, jotka rakentuvat vahvalle arvoperustalle.